

Efternavn: *Schammeler,* Fornavn: *Ernst*
 Erhverv eller Stilling ved Arrestationen: *Bogbindermester*
 Fødselsaar og Dato: *23/1 1896* Nuv. Adresse: *Væglerygade 6, Nyborg*
 Arten af evt. illegalt Arbejde: *Vaaben, Blade, illegale Rysen*
 Den tyske Sigtelse led paa: *Vaaben, Blade, illegale Rysen*
 Foreligger der Tilstaaelse? *Ja, ikraft af Blikkev.* Foreligger der Dom? *Nej*
 Dommen led paa?

Tysk Lejr eller Tugthus.	Fangenr.	Fra (Dato)	til (Dato)
<i>Killingamme</i>	<i>60856</i>	<i>20 Okt. 1944</i>	<i>14 Nov. 1944</i>
<i>Værenlijens ved Kiepsen</i>	-	<i>15 Nov. 1944</i>	<i>17 Marts 1945</i>
<i>Killingamme</i>	-	<i>18 Marts 1945</i>	<i>20 April 1945</i>

I. Transporten

Fra din første Hovedlejr til første Udekommando, og hvis du ikke har været paa Udekommando, din Transport fra Danmark til Tyskland.

Transport hvortil? *Frislev* Hvortil? *Killingamme* Hvorlænge? *120 Dage*
 Angiv Dato og evt. Klokkeslet for Afgang og Ankomst: *Frislev 26. nov 8 i Killingamme 26. nov 24*
 Kan du angive Ruten? *Karritaler, Slusvig, Hamborg*
 Transportmiddel: *Kreaturvogn/Personvogn/Bil/Skib* ~~aaen/tukket.~~
 Hvormange i hver Vogn? *35 Kefflinge* Var der Halm, Tæpper el. lign.? *nej*
 Fik du Forplejning med paa Turen: Brod — Margarine — Paalæg? *Ja fra Frislev*
 Hvor meget? *En god Madpakke* Var der Bevogtningsmandskab i Vognen? *nej*
 Fik du noget at drikke? *nej* I tilstrækkeligt Omfang?
 Hvorledes forrettede du Nødtørft? *i Vognen*
 Blev du bestjaalet? *Ja* Af hvem? *videt ikke*
 Var du ude for Luftangreb? *Ja* Eller Luftalarm? *Ja*
 Blev du i Vognen? *Ja* Var den laaset? *Ja*

Hvor var Bevogtningsmandskabet? *i en Vogn for sig selv* Var der dræbte eller saarede? *nej*
 Var der Flugtforsøg? *nej* Forekom der Mishandlinger? *nej*
 Hvordan?
 Yderligere Bemærkninger til Transporten og evt. Beskrivelser af særlige Oplevelser:

II. Ankomsten

Til første Lejr eller Fængsel fra Danmark: *Killingamme*
 Hvilket? *Killingamme* Hvornaar? *20 Oktober 1944*
 Havde du Kuffert med Toj med fra Danmark? *Ja* Hvad beholdt du af dine Ejendele efter Ankomsten? *Intet*
 Blev du klippet skallet? *Ja* Blev du barberet paa Kroppen? *Ja*
 Hvor ofte har du faaet Autobahn? *3 Gange* Har du været klippet paa anden Maade? *nej*
 Hvorledes? *Kied gennem Haaret* Hvornaar fik du Lov til at lade Haaret vokse? *Februar 1945*
 Yderligere Bemærkninger om Ankomsten og særlige Oplevelser:

III. Daglige Forhold

Hvis du har været paa Udekommando: Beskriv den, du har været længst i.
 Lejrens Navn: *Værenlijens, nr. Kiepsen* Hvad havde du paa af Toj og Fodtoej om Dagen?
 Hvorledes saa det ud (helt stort el. smaat, rent, Foer, Knapper o.s.v.)?
gammel Tøj, for ennaab, urens, Skjorten i Trakter, - fra Frislev el. fra Larredulshov
 Hvor tit fik du andet Toj udleveret (evt. omtrentlige Datoer)? *Den 14 Nov. 1944, da vi skulde have Transport til Kiepsen.*
 Og hvad? *Gammel Tøj*
 Var der Anledning til at vaske eller faa vasket Toj? *nej*
 Organiserede du mere Toj? *nej* Og hvad?
 Blev Tøjet stjaalet fra dig? *Ja min Kie* Hvad?
 Hvor ofte? *en Gang*
 Fodtøjets Art: *Larredulshov* Fodtøjets Forfatning: *Blondig*

Nævn dine personlige Ejendele (Tandbørste, Sæbe, Lommeklæde, WC-Papir o.s.v., evt. hvor længe du havde dem): *1 d'gen*

Tøj: Underbøj, Nattøj, Galoscher, 2 Par Sko, Lyllep, Ubr, Ringel o.s. s. (alt)

Blev du bestjalet for andet end Tøj? *Ja*

Hvad? *Barbertøj*

Hvor ofte og hvor blev du bestjalet (Transporter, Natten m. m.): *Kiungamu fraflygt 14*

Af hvem (Overfanger, Medfanger, SS): *Ukendt*

Organiserede du dig Nødvendighedsartikler? *Ja*

Hvilke? *sko, Hise*

Hvad gav du for dem? *Tobak*

Hvorledes var Mulighederne for personlig Vask? *Umulig*

Og med hvilke Midler? *Tøj*

Den daglige Kosts Art og Mængde: *4 Skiver Rigtigt, - 1 Liden Røstet i Værelset, - lidt*

bedre i Kiungamu.

Hvorledes foregik Spisningen og hvor?

Om Morgenen ud for Bl. sk. - en Pfler ind.

Og hvornaar paa Dagen?

Hvilke Spisegrejer havde du? *en ske*

Var de fælles med andre? *komme lidt*

Organiserede du Mad ud over normal Tildeling? *Ja*

Blev de regelmæssigt vaskede? *nej*

Hvad og hvor meget? *lidt Kartoffler*

Hvad var Priserne? *Tobak*

Hvorledes var Toiletterne? *blondsige*

Hvor mange Appeller havde du daglig? *2*

Hvornaar paa Dagen? *Morgen og Pfler*

Hvor længe varede de normalt? *ca. 1 Time*

Og den længste? *5 1/2 Time*

Hvor mange Gange var du i Beskyttelsesrum om Dagen?

2 Par Gange

Om Natten? *3-4 Gange*

Hvorledes var Beskyttelsesrummet indrettet og hvor?

*Stenlygnig i Kiungamu, - i Værelset
ingen Beskyttelsesrum.*

Hvor mange tror du, I var der? *ca 6000, 12*

Hvor meget Plads ca. til hver (var der Plads til at bevæge sig, kunde du hvile dig)? *Vi stod red op og med ad
hvirvler*

Blev du mishandlet paa Vej til/i Beskyttelsesrummet? *Ja*

Hvorledes? *Slag af Piske, - samt Spade og Sten*

Af hvem? *Forsvarlige, Rapport samt I.S. Pfler*

Blev du mishandlet i Lejren? *Ja*

Hvorfor? *Fordi jeg var afkræftet og ikke kunde
stole Græfter*

Hvorledes? *Spade og Knivspidslag*

Af hvem? *Ukendt Rapport og Forsvarlige*

Hvor ofte var der Razzier? *3-4 Gange*

Og efter hvad? *Organiserede Ting*

Hvornaar og hvorledes foregik de? *kom Rigel om Natten i Barakkerne*

Hvordan var Sengstederne (paa Gulv eller i Etagesenge)?

Omtrentlig Bredde og Længde: *35 cm. x 110 cm*

Hvor mange Etagere?

Hvor mange sov I i hver Seng normalt? *2 i Kiungamu*

Og højest? *3*

Omtrentlig Afstand mellem Sengene: *ca 1 Meter*

Tæpperens Art og Antal: *Udskæpning meget smalt*

Underlaget paa Sovestedet: *Trods*

Hvad havde du paa om Natten? *Bedt om Tøj*

Var der Paabud om, hvad du maatte have paa? *nej*

Hvor mange sov der omtrent i dette Lokale? *ca. 700*

Hvordan var Luften i Lokalet: *god - varm/kold - trykkende/Gæsemtræk?*

Hvor havde du Tøj og Ejendele om Natten?

Par Skotte

Normal Sovetid: *5 Kiungamu 5-6 Time - i Værelset ca 10 Time*

Hvorfor blev Søvnens afbrudt (Luftalarm, Vandladning, Uro, Razzia, Appel o. s. v.)?

Yderligere Bemærkninger eller særlige Oplevelser i Lejren:

IV. Adspredelser

Beskriv den Lejr, du har været længst i, men har du særlige interessante Ting fra en anden Lejr, saa fortæl det, men med Angivelse af fra hvilken Lejr.

Fik du noget for dit Arbejde (Lejrpenge, Cigaretter el. a.)? *Ja.*

Hvor meget? *30 Cigaretter*

Hvor ofte? *3 Gange a 10 Lg.*

Kunde du bruge Pengene (Kantine el. a.): *nej*

Hvad kunde du købe der?

Opgiv Priser paa forskellige Ting:

Var der Bordel med Adgang for Danskere? *nej*

Var der Bibliotek med Adgang for Danskere? *nej*

Var der anden Underholdning (Koncert, Sport el. a.): *nej*

Leget/illegalt?

Var du til Gudstjeneste? *Ja*

Legal/illegalt? *2 Parke 1945 i Kiungamu ved
Pastor Sten Ball.*

Yderligere Bemærkninger angaaende Adspredelser:

V. Arbejdet

Arbejdssted (Firmanavn Kommandonavn etc.)	<i>Niemyan</i>	<i>Verenlygers</i>		
Fra hvilken Lejr gik du til dette Arbejde?	<i>--</i>	<i>--</i>		
Arbejdede du inde eller i fri Luft?	<i>Fri Luft</i>	<i>Fri Luft</i>		
Arbejdets Art (v. Maskine, Jordarb. el. a.)	<i>Jordarbejde</i>	<i>Jordarbejde</i>		
Var du faglært i Arbejdet?	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>		
Arbejdsdagens normale Længde.	<i>10-11 Tim</i>	<i>11-12 Tim</i>		
Hvor lang Tid tog Transporten fra Lejr til Arbejdsstedet?	<i>ca. 15 min</i>	<i>ca. 15 min</i>		
Transportmiddel.	<i>Tog</i>	<i>Tog</i>		
Fik du ekstra Kost paa Arbejdsstedet?	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>		
Kom du i Dækning under Luftalarm?	<i>Nej</i>	<i>Nej</i>		
Hvor mange Luftalarmer omtrent paa en Arbejdsdag?	<i>2-3</i>	<i>2-3</i>		
Var du udsat for direkte Luftangreb?	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>		

Beskriv et af ovennævnte Arbejdssteder (evt. flere paa vedlagte Ark) efter følgende Spørgsmaal: Arbejdsstedets Navn:

Var Arbejdet udmattende for dig? *Ja*   Havde du Mulighed for at drive? *Lidt*
 Blev du mishandlet paa Arbejdsstedet? *Ja*   Af hvem? *Kapten, Forskyder og S.S.*
 Paa hvilken Maade? *Driftsulykke og ulykke*
 Hvem kontrollerede, at du arbejdede (Overfanger, SS, Soldater el. a.)? *Overfanger, S.S. og Soldater*
 Havde du uden for Lejren Forbindelse med civile Tyskere? *Nej*
 Hvordan betragtede og behandlede de dig? *Som Forskyder*
 Havde du særligt Arbejde i eller uden for Lejren (Køkken, Revier, Skrivestue el. a.): *Ja, Rødtøfflerkøkken i Lejren*
 Hvordan fik du det? *Det danske S.S. Rødtøfflerkøkken i Lejren*
 Yderligere Oplysninger om dit Arbejde eller særlige Bemærkninger:

VI. Arbejdet Søn- og Helligdage

Besvar om muligt fra forskellige Lejre.

Var du paa dit daglige Arbejde? *Ja*

Hvis ikke, hvad blev du saa sat til?

Var der Forskel paa Arbejdstid Søndag og Hverdag? *I Niemyan fri fra kl. 15 - i Veren hele dagen*

Hvorledes laa din Arbejdstid i Juledagene? *1. Juledag fri*

Hvorledes laa din Arbejdstid i Paasken? *Sa var vi i Berlin og arbejdede ikke.*

Havde I Fridage? *Syfridage*

Hvornaar?

Yderligere Bemærkninger om Søn- og Helligdage og særlige Oplevelser:

VII. Gensidigt Forhold

Du maa selv om fra hvilken Lejr, du besvarer følgende Spørgsmaal, men angiv hvilken:

Havde du i Kraft af dit Arbejde særlig Kontakt med SS? *Nej*

Hvorledes var Forholdet til Overfangerne? *Ikke godt*

Hvorledes var Forholdet til de andre Nationer? *God*

Hvorledes var Forholdet mellem de politiske og ikke politiske? *Særlig*

Hvilke Nationaliteter oplevede du som Overfanger? *Hollander, Belgier, Franko, Polakke, Tyskere*

Hvorledes var Forholdet til dem? *God*

Var der nogen illegal Organisation blandt Fangerne? *Nej*

Kendte du den dernede? *Nej*

Hvad lavede den?

Hvorledes fulgte du i Lejren eller Fængslet Krigens Gang (Avis (hvilke) Radio, Rygter, o.s.v.)?

VIII. Forbindelse hjem

Hvis du har været paa Udekommado, den du har været længst i, hvis ikke den Hovedlejr, du har været længst i:

Hvilken? *Verenlygers for Klappas*

Fik du Breve hjemmefra? *Nej*

Hvormange?

Hvor meget fik du af dem?

Skrev du Breve hjem? *Ja*

Hvormange? *2 Breve*

Hvor mange naaede frem? *Fem*

NYBORG
VEGETGADE 6 - TELF. 995

BOGBINDERI

Emil Schamweber

Nyborg, den

60856
I

1.) Emil Schamweber, 1896-23 januar, Bogbinderimaskin, Rossmønstervæveri, Nyborg, i Odense

2.) 9. Maj 1944 - Brev fra illegalt Arbejdsråd.

3.) Brev til alle - indtil min skide, langvellyst og gode Werg-Son-
dren, der findes van tal under indtrykket af gode forklaringe
af mine Redningsarbejde.

3.) Den 20. Oktober 1944 blev vi i Raskelinge borte fra Danmarks

Station lige for den danske Gærnes over Hamborg til Næstved
garnet. Udover at vi var meget forlystede, var vi i Hamborg
en fastholdelse om Land, alle kunne ikke arbejde, han vilde
os som en del af De med at beholde en Tæppe for: det, - vi ind-

komme til: Hr. H. og da vi var 35-års alderen, kom han som
han til: 5. m. for sin tillykke, - desuden som vi havde De med

3.) Hr. H. om de arbejder med 24 Tid.

4.) Arbejdernes fra 20. Oktober til 15. November - 15. November

til 12. oktober og over Hamborg til København hvor vi arbejder

NYBORG

VEGETERGADE 6 • TEL. 995

BOGBINDERI

Emil Scharnweber

Nyborg, den

II

5)

den 16 November om Kongens d. 8. hvedstet de mænskede

de Udvælgene, men den fritværende Lynges ved 11 Liden -

Udvælgene bestod af de store Skovene, imellem disse var

Indvælgene heri ligledes - Indvælgene var daktig, og de var

de i den Lyng i den Lyng, Neden indlygs om Kongens indlygs

ofte med Lyng i Indvælgene - Indvælgene daktig om Indvælgene

Udvælgene heri var den Lyng, idet den i den familie Lyng

Indvælgene heri var Indvælgene de Indvælgene, som de

indvælgene daktig med Lyng og Indvælgene heri

Indvælgene

6.

Udvælgene heri var 2000 Indvælgene heri var 110 daktig

de store Indvælgene var: Indvælgene, Indvælgene, Indvælgene,

Indvælgene, Indvælgene, Indvælgene og Indvælgene

de store af de 11 Liden ab Indvælgene, der den Indvælgene

Indvælgene i den Indvælgene, ved Indvælgene heri Indvælgene

11 Liden Indvælgene heri var de store Indvælgene, idet Indvælgene

7)

Emil Scharnweber

BOGBINDERI

VÆGTERGADE 6 - TELF. 995

NYBORG

Nyborg, den

111

indtoges i Parakgaden i Regn. Mørke og Kælder, - ved 6 Tiden
skilledes Arbejdsbrodene op med 100 i hver, Kl. ca. 7 fandt Af-
marchen Sted, inden for Løjrens kom vi 50 Mand i en smalt spor
Jernbanevogn som var aaben, hvorefter vi kørte til Skovene omkring
Emtskanalen, derfra fordeltes Kommandoen ud omkring i
flere Kilometers Afstand under Ledelse af P. K. L. L. L. L., Foran-
bedere af Papirer, - Arbejdet var i væsentlig Grad Jordarbejde,
ingen Kvælstof og ingen Mad. Ved 16 Tiden spandere vi samlet
til Jernbanen og var alle i Løjren ved 17 Tiden. Ved Indgangen
til Parakken uddelles en Liten Røstøppe og to dobbelte Stryker
Røgbrød.

Juleaften var som de tidligere dage, men vi tænkte havde
smagte Parakken med Gran, - efter indtagelsen af Røstøppen
talte Lektor, Føkkelingsmand Poul Kold, Charlottenlund om Juleen,
hvom mindede om de uble Fortid vi levede under, med Jomfru
Maria der fødte sin Søn i en Stald, mindedes vor døde Kam-

Emil Scharnweber

BOGBINDERI

VÆGTERGADE 6 - TELF. 995

NYBORG

Nyborg, den

IV

meraler og sluttede med Faderen.

Landeretsagter Hartwig Rambüsch, Esbjerg reciterede nogle digte og Juleaften sluttede med nogle af vore dygtige Julestemmer.

Nytårsdag og Juledag var Fridage i det tredje Rige, men begge dage stod vi i Køkken opstillet udenfor til Opstilling og Appel.

8.) Søndag den 22. Okt. 1944 overværede vi en Høring af en Rigtigstet fra Stampladen i Kolding, der fortæller os, at han havde foretaget Høring fra en Kommande i Hamborg.

En mørk dag i Begyndelsen af November så vi en amerikansk Bombemaskine blive skudt ned over os, Maskinens Besætning landede omkring os i Toldkammer, og blev straks taget til Fange, en Mand af Besætningen faldt ned i en Tankgrav, hvor han sad i Vand til Halsen, da vi fra Orskovs Italian om Eftermiddagen skulde hjem, sad han på en Bank, tryggt forekommen med en laderet Told, så snart vores Schaarfører så ham, kaldte han os fra ham med

Emil Scharnweber

BOGBINDERI

VÆGTERGADE 6 - TELF. 995

NYBORG

Nyborg, den

V

sin Egtskab og da dette var fuldført, fortsatte Stationsforstanderen
paa Oortskatens Station.

En Dag i December Maaned saa min Kammerat Smed Peter Lassen,
Odenes en Ruseer blive staaet i hjert. Ruseeren der var syg blev
af nogle Kammeraters baarel til Vagtposten, samtidig aubom en
lyk Rapo, denne begyndte at slaa Ruseeren med en lyk
Hok, den uilykkelige Mand vred sig af Smerte, da Raporen
var ferdig med Michandlingen fortsatte Soldaten med et
Gevær, ved Siden af, hvor han laa, gik en bred Grøft, Ruseeren
rulle ned i Grøften, der er fuld af Vand, faldt i en Tre-
rod som han klamret sig til, - i Løb af kort Tid skiftede
Kraftene op og han gled stille ind i Odens, vi som staaet
3 Meter derfra kan ikke hjælpe vor Kammerat, da Vagtposten
brimfere over et Bylle.

9.) De hygieeniske Forhold kan ikke beskrives saa slette var de,
Ermineringsforholdene var daarlige at ingen kunde leve re

Emil Scharmweber

BOGBINDERI

VEGTERGADE 6 - TELF. 995

NYBORG

Nyborg, den

VI

lange deraf, hvorfor Lænderstilstanden var frygtelig, alene
i December Maaned døde nogle af mine bedste Kammerater:

Realkollegaen Kaj Rasmussen, Fredericia; - Eriksen-Ryft, Silkeborg

Korlagsbogholderen Bierberg, - Adv. N. P. Bräntzen, Silkeborg

Kontorist B. Ertlin, Kbh. - Billedskærer M. Samsgaard, Aarhus,

Kaptajn C. N. Frygvandsen, Aarhus, Bibliotekar C. Rindø, Aarhus,

Blikkenslager H. Lauridsen, Aarhus, - Indsamlers Møller, Odense.

Stadsaarsygeren var Underadvokating, Sygeplejer og Lægebetjender.

Forholdet mellem Tyskerne var gode, Hjælpsomheden var stor,

dog kunde der være en del Brydninger, navnlig blandt de
danske associaler, der ikke i alle Forhold var helt ærlige, men

det var kun i enkelte Tilfælde. -

- ii). Jeg skrev kun hjem to Gange, opmaaded aldrig Brev fra mit
Hjem, ligesom kun en Privatskuffmand kom mig. I Væsen fik
jeg to Røde Kors Pakker med Madvarer og to Tøjpakker
der var os til stor Hjælp. -

Emil Scharnweber

BOGBINDERI

VÆGTERGADE 6 - TELF. 995

NYBORG

Nyborg, den

VII

- 12.) Den 13 Oktober dikkede pludselig to amerikanske Jagere ca. 100 Miles over os, og Tyktet kunde ikke ramme dem paa Grund af deres Lavflyvning. Antiluftskyts satte sig voldsomt ind, som vi aldrig har overvaaret, men deres Opgave lyktes fuldstændt. Under selv de skituelle Forhold kom der ogsaa faldes, i Væsen havde vi flere Luftstøtten med Sang og Opbruden af flere Nationers Folk, i Lejrens fælles et rædselsskildt Sangkor som underbrød alle Pasager med deres smukke Sang. -
- 13.) Vi kørte ud af Neuengamme den 20 April 1945 paa Hitlers Fødselsdag, det ændrede os under Kjørslen at ingen flagede i Dagens Anledning. Den 4 Maj blev vi frigivet i Frihavn fra Vj til Sverige, Befrielsen kom daartig beskrives jeg benyttede de følgende Dage til at se paa Livet i København. -
- 14.) Hvis vi gamle illegale eller en Dag skulde bruges i illegalt Tjeneste, kan jeg for mit vedkommende sige: Jeg er blevet meget klogere efter disse Oplevelser.

Emil Scharnweber